

Lyckad matchning

Goda exempel på projekt inom landsbygd och integration

Innehåll

1. Inledning.....	3
2. Sammanfattning av de beskrivna projekten.....	4
3. Utvalda projekt inom landsbygd och integration	6
3.1 Grön framtid	6
3.2 Eco trails	7
3.3 För en mångkulturell landsbygd	8
3.4 Öppna gränser	9
3.5 Grön integration	10
3.6 Grön plattform – Innovation landsbygd	11
3.7 Grön plattform och Landsbygdsintroduktion	13
3.8 Grogrunden	14
3.9 Hästnära jobb	16
4. Framgångsfaktorer.....	18

1. Inledning

Sverige är sedan många år tillbaka ett invandringsland och ca 19 procent av befolkningen har utländsk bakgrund¹. Många av dem som flyttar till Sverige bosätter sig i de större städerna. Betydligt färre etablerar sig på landsbygden, trots att landsbygden kan erbjuda både bostäder och arbetstillfällen. I den svenska gymnasieskolan har 18 procent av eleverna utländsk bakgrund, varav 23 procent i det naturvetenskapliga programmet, medan endast tre procent av eleverna i naturbruksprogrammet har utländsk bakgrund. Samtidigt kan vi se att antalet kommuner som arbetar aktivt med flyktingmottagning, integrations- och arbetsmarknadsprojekt ökar. För att kunna ta tillvara de möjligheter som en ökad närvaro av utrikesfödda på landsbygden kan ge är det viktigt att både öka kunskapen och lära av framgångsrika exempel. I oktober 2012 samlades runt 60 aktörer från landets olika delar, med syftet att utbyta erfarenheter och idéer kring framtida strategier på temat integration, arbetsmarknad och landsbygd. Landsbygdsnätverkets arbetsgrupp för integration stod bakom initiativet.

I det svenska landsbygdsprogrammet finns integration med som ett horisontellt mål. I den databas som Jordbruksverket tillhandahåller finns det hittills 76 projekt redovisade som i någon form är inriktade på integration. Integrationsprojekt som berör landsbygden finns även i andra program och med andra finansieringsformer.

Denna sammanställning beskriver nio projekt som visat goda resultat. Projekten har valts ut främst därför att de har visat lyckade resultat vad gäller att deltagarna har fått arbete eller att de på olika sätt har ökat deltagarnas anställningsbarhet och möjligheter att få arbete efter projektavslut. Urvalet har gjorts bl.a. i samarbete med Landsbygdsnätverkets integrationsgrupp. Flertalet av projekten som presenteras har finansierats av det svenska landsbygdsprogrammet samt varit bland de slutnominerade till Landsbygdsnätverkets s.k. Ullbaggerpris.

Gemensamt för projekten är att de bygger på stort engagemang från samtliga inblandade parter. Viktiga framgångsfaktorer för att nå målen i projekten har bl.a. varit engagerade projektledare och coacher, praktik på mindre företag, bra samarbete mellan aktörer, god kunskap om utrikesföddas situation i Sverige, möjligheter att utnyttja resurser som redan finns, god språkträning och anpassade arbetsuppgifter, bra kunskap om och god kontakt med landsbygdsföretagen samt matchning av företagens behov och deltagarnas kompetens.

Målgruppen för projekten har till betydande del varit utrikesfödda med flyktingbakgrund men även andra utrikesfödda samt svenskfödda har deltagit. Rapporter från flera av projekten visar att det finns en potential för att fler med utländsk bakgrund skulle kunna få arbete och etablera sig på landsbygden.

Det material som ligger till grund för rapporten är huvudsakligen projektens egna rapporter. Nils Lagerroth, Landsbygdsnätverkets kansli vid Jordbruksverket, har med utgångspunkt från rapporterna och kortare intervjuer med projektledare genomfört kartläggningen på uppdrag av Landsbygdsdepartementet. Analysen har utarbetats i samarbete med Susanne Stenbacka, docent i kulturgeografi, Uppsala universitet.

¹ Utländsk bakgrund har personer som är utrikes födda eller födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar.

2. Sammanfattning av de beskrivna projekten

Grön framtid

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) med Marieborgs Folkhögskola och Naturbruksgymnasiet Östergötland
Pilotprojektet Grön framtid var en tvåårig folkhögskolekurs upplagd som en entreprenörs- och yrkesutbildning, genomförd i LRF:s regi på Marieborgs Folkhögskola 2009–2011 i samarbete med Naturbruksgymnasiet Östergötland. Från start var 23 deltagare från olika länder och bakgrund med. Av dessa valde 17 av deltagarna trädgårdsinriktning och fem valde lantbruks- och djurskötutbildning. Totalt avslutade 21 deltagare sina studier. Nio av dem har fått jobb efter utbildningen, en har startat eget företag och ännu en är på gång att starta företag.

Eco trails

Leader Söderslätt med Trelleborgs kommun

Leader Söderslätt sammanförde långtidarbetslösa svenskfödda med utrikesfödda och lät dem bli aktiva i ett Leaderprojekt om jord- och skogsbruk samt miljö. Av de 14 som deltog i projektet har 11 fått arbete i de gröna näringarna eller inom arkeologi och industri (av åtta deltagande utrikesfödda har sju fått jobb eller startat eget).

För en mångkulturell landsbygd

Borlänge kommun med LRF

Fem utvalda personer med invandrabakgrund fick utbildning på gymnasienivå i naturbruksämnen samt praktiserade på fem lantbruk under sammanlagt åtta månader. Både deltagare och lantbrukare vittnar om goda erfarenheter och möjligheter till kommande framtida anställningar inom de gröna näringarna. Deltagarna har förbättrat sina möjligheter till anställning.

Öppna gränser

Lantmäteriet, Skogsstyrelsen, Borlänge kommun och Arbetsförmedlingen

I ett omarronderingsprojekt i Leksand behövdes röjningsinsatser för 90 mils gränser mellan fastigheterna. Ett samarbetsprojekt startades 2011 mellan Borlänge kommun, Skogsstyrelsen, Lantmäteriet och Arbetsförmedlingen, där utrikesfödda utbildades och anställdes för att genomföra röjningsinsatsen. Totalt 31 personer varav fem med svensk bakgrund och 22 med somalisk bakgrund fick utbildning och anställdes för insatsen. Flertalet av de utrikesfödda som deltog i projektet har därefter gått vidare i nya anställningar. Ett nytt liknande projekt, Öppna gränser 2, genomfördes 2012 i Dala Floda.

Grön integration

Föreningen Macken i Växjö med Ingelstadsgymnasiet

Föreningen Macken i Växjö genomförde 2011 en sju månaders introduktionskurs vid Ingelstadsgymnasiet för utrikesfödda. Kursen innehöll en teoretisk del och praktik under 20 veckor. Av åtta som gick klart utbildningen hade efter sju månader sex personer fått arbete eller praktik, varav fyra inom de gröna näringarna.

Grön plattform – Innovation landsbygd

Open Eye i Uppsala med Uppsala kommun, Arbetsförmedlingen och LRF

I projektet sammanfördes personer med utländsk kompetens inom jordbruk och livsmedel med lantbrukare för att genom erfarenhetsutbyte och gemensam idéutveckling hitta nya affärsmöjligheter. Fokus var att identifiera importerade grödor som går att odla i Sverige. Sju personer med utomeuropeisk bakgrund involverades i projektet. Alla involverade hade agrar bakgrund från sina

hemländer och erfarenhet av odling, livsmedelsutveckling, forskning eller utveckling. Provodling av ca 20 för svenska förhållanden nya grödor genomfördes för att få praktisk erfarenhet av och insikt i svenska förhållanden. Provodlingen genomfördes på fem gårdar där lantbrukarna medverkade som samarbetspartners i projektet.

Grön plattform och Landsbygdsintroduktion

Hushållningssällskapet Nord med Grans Naturbruksgymnasium

I projektet Grön plattform matchades arbetslösa utlandsföddas kunskap och intresse med landsbygdsföretagens behov av arbetskraft och kompetens. Genom att varva praktik med kompetensutveckling, nätverksbyggande och mentorskap fick personer med utländsk bakgrund kontakt med och i slutändan arbete hos landsbygdsföretagare i behov av ny kompetens. Av ett 15-tal deltagare som i detta projekt fick praktik har hittills tre fått ny sysselsättning i landsbygdsföretag och en i ett annat företag. Ytterligare tre har fått anställning direkt via projektet utan att ha haft praktikplats. Projektet Landsbygdsintroduktion syftade till att visa upp landsbygden, ge inspiration och peka på de möjligheter som finns till arbete. Vid 10 tillfällen, huvudsakligen förlagda vid ett naturbruksgymnasium, skedde undervisning i lantbruks- och landsbygdsrelaterade ämnen. I projektet deltog nio personer varav två svenskfödda.

Grogrunden

Hvilan Utbildning, Åkarp

Naturbruksgymnasiet Hvilan Utbildning genomförde 2004–2006 en ESF-finansierad utbildning för lågutbildade flyktingar och utrikesfödda. Av 29 studerande fick hälften jobb efter en sju månader lång introduktionsutbildning. I en ny utbildningsomgång 2007 var det 14 som påbörjade utbildningen, 13 fullföljde och av dessa fick 11 jobb medan två återvände för fortsatta studier.

Hästnära jobb

Svensk Travsport med Arbetsförmedlingen, Wången respektive Axevalla travskolor

Åtta personer med utländsk bakgrund och utan tidigare, eller med liten, erfarenhet från den svenska arbetsmarknaden fick 14 veckors hästutbildning vid Wången respektive Axevalla travskolor, inklusive 10 veckors praktik på hästgård. Projektet drevs i samarbete mellan Svensk Travsport och Arbetsförmedlingen. Av de åtta deltagarna har hälften fått möjlighet till vidare anställning på hästgårdar.

3. Utvalda projekt inom landsbygd och integration

3.1 Grön framtid

LRF med Marieborgs folkhögskola och Naturbruksgymnasiet Östergötland.

Pilotutbildningen Grön framtid skapades för att ge fler utrikesfödda möjlighet att komma in i de gröna näringarna. Projektansvarig, LRF, konstaterade att det saknas naturliga vägar in i näringen via utbildning samt att de vuxenutbildningar som finns riktar sig i första hand till de som redan har utbildning eller är verksamma i arbetslivet.

LRF ville därför satsa på en skräddarsydd utbildning på gymnasienivå riktad till människor med utländsk bakgrund som hade för avsikt att etablera sig inom exempelvis lantbruk, trädgård eller livsmedelsförädling, antingen genom att starta eget eller genom en anställning inom området. Den tvååriga utbildningen med namnet Grön framtid ägde rum på Marieborgs folkhögskola utanför Norrköping och på Naturbruksgymnasiet Östergötland.

Utbildningssatsningen var en del i LRF:s projekt ”Mångkulturell företagsutveckling” som syftade till att öka affärsutbytet mellan de gröna näringarna och människor med utländsk bakgrund.

Den tvååriga folkhögskolekursen pågick mellan februari 2009 och februari 2011. Utbildningen började med ett teoriblock och introduktion till näringen på Marieborgs folkhögskola. Fackspråket inom de gröna näringarna var en betydelsefull del av undervisningen i svenska. Deltagarna kunde sedan välja mellan kurser i trädgård och lantbruk på Naturbruksgymnasiet Östergötland, som består av Himmelstalundsgymnasiet och Vretagymnasiet. På dessa skolor gavs även möjlighet till praktik. Sjutton deltagare valde trädgårdsinriktning och fem valde lantbruk- och djurskötutbildning. Flera valde trädgårdsinriktning för att det var nära till Norrköping, där de hade sina hem, men även för att det fanns relativt goda möjligheter till att få arbete inom trädgårdsnäringen. Redan den första sommaren, efter fyra månader, hade de praktik på företag som togs fram med hjälp av skolorna. Efter den första praktikperioden var det ytterligare utbildning, både på Marieborg och på naturbruksgymnasiet. På så sätt varvades teori med totalt ca 10–12 veckors praktik. Redan under utbildningstiden fick flera elever extra arbete på sina praktikplatser.

Resultat

Av 21 deltagare fick nio jobb direkt efter utbildningen. Två av deltagarna fick anställning på mjölkgårdar, en på en handelsträdgård och flera andra inom trädgårdsnäringen. En fick jobb som målare och några ytterligare fick jobb utanför de gröna näringarna. En av deltagarna på utbildningen har startat en egen köttbutik tillsammans med sin bror. En tid efter utbildningen fick ytterligare kursdeltagare jobb.

Projektets ekonomi

Grön framtid är ett delprojekt inom LRF:s 3-åriga projekt Mångkulturell företagsutveckling som pågick mellan 2008 och 2011. Kostnaden för utbildningen, dvs. pilotprojektet Grön framtid, uppskattas till ca 3,2 miljoner kronor. LRF och landsbygdsprogrammet bidrog med 2,8 miljoner kronor via projektet Mångkulturell företagsutveckling och resterande 400 000 kronor var statsbidrag via folkhögskolan Marieborg. De flesta eleverna finansierade sin studietid med studielån, några hade försörjningsstöd.

Lärdomar

En viktig lärdom är att det behövs en projektledare/resursperson som kan ge hjälp i många olika frågor då deltagare behöver olika slags stöd. Man behöver lägga mycket vikt på språk och mycket tid på matchningen mellan deltagarna och arbetsmarknaden. Det är också betydelsefullt att diskutera förväntningar, både deltagarnas och projektledarnas, dels så att det blir tydligt vad en sådan utbildning kan ge, dels vad som förväntas av dig som elev. Behovet av körkort är stort så körkortsteori lades in på kursen i Marieborg. Flera tog körkort under utbildningstiden, även truckkörkort och motorsågskörkort.

3.2 Eco trails

Leader Söderslätt med Trelleborgs kommun

Leader Söderslätt har ett transnationellt samarbetsprojekt med en Leaderliknande grupp i Bosnien. I Sverige jobbar man med långtidsarbetslösa och i Bosnien med miljöprojekt. Den svenska LAG-gruppen (Local Action Group) för Leader Söderslätt ville ta tillvara utrikesföddas erfarenheter och även utveckla ett samarbete mellan utrikesfödda och svenskfödda. Ett mål var även att öka intresset för landsbygden.

Deltagarna fick praktisera i olika Leaderprojekt och fick ökade kunskaper om såväl projektarbete som svenska språket. De projekt inom Leader Söderslätt som var aktuella för praktik var Tullstorpsån-projektet, Ett grönt Rydsgård, Hörte hamn och Foteviken. Inom projekten sågs de nya medarbetarna som en viktig resurs samtidigt som de också uppskattade de mänskliga, sociala möten som initierades. Projekten kunde bli färdiga snabbare och få nya infallsvinklar.

I projekten fick deltagarna vara med om byggnation, anläggning av vandringsleder, att hugga ner busksnår, plantering och vattenvårdande uppgifter. Man genomförde också miljöåtgärder, byggde laxtrappor, rensade en hamn, satte upp fågeltorn och informationstavlor. Dessutom fick deltagarna utbildning i t.ex. miljöåtgärder och maskinhantering. Projektägarna/-ledarna stod själva för utbildningen och instruktionerna under praktiktiden.

Deltagarna hade cirka fyra dagar gemensam utbildning och studiebesök per månad, t.ex. utbildning i vattenrening, om landskapsvård, lagstiftning och om naturum, som är informationscentrum för besökare till ett naturområde. Minst en gång i månaden genomfördes studiebesök. Totalt praktiserade deltagarna 9–12 månader i de olika projekten och var och en deltog i tre till fyra projekt. Projekten innebar möten med företagare, föreningar och myndigheter. Kontakter etablerades vilket så småningom ledde till arbetstillfällen.

Resultat

Av de 14 långtidsarbetslösa som deltog i projektet var åtta utrikesfödda. Av de 14 fick 10 jobb och en har gått vidare till att starta egen verksamhet. Fyra med svensk bakgrund och sex med utländsk bakgrund har fått jobb. Alla har därmed fått jobb eller sysselsättning utom tre av projektdeltagarna. Flera deltagare i projektet fick erbjudanden om jobb redan innan projektiden var slut. Det var i stor utsträckning de företag som var verksamma i, och ofta underleverantörer i projekten, som anställde dem. De som har fått jobb har fått tillsvidareanställning.

Projektets ekonomi

Hela projektet kostade 795 000 kronor, inklusive det transnationella samarbetet med Bosnien. Leaderfinansieringen uppgick till 70 procent av beloppet och Trelleborgs kommun bidrog med 30 procent, huvudsakligen genom arbetsinsatser via tjänstemännen på kommunkontoren. Mycket ideellt arbete har genomförts. Det som har kostat är resor, studiebesök samt projektledning, de

som tagit emot praktikanter har inte fått någon ekonomisk ersättning. Deltagarna fick försörjningsstöd under tiden de deltog i projektet och kommunen bistod med månadskort för buss och tåg.

Lärdomar

En lärdom som drogs i projektet var att man bör utnyttja det man redan har. I det här fallet fanns redan projekten inom Leader, och det som gjordes var att utnyttja dessa för att etablera praktikplatser. På så sätt kan arbetslösa få kontakt med arbetslivet och skapa nätverk. Samtidigt förbättras kunskaperna i svenska. Anställningsbarheten hos deltagarna ökar, både hos de företag som är engagerade i projekten och hos andra arbetsgivare.

Det är viktigt att deltagarna får kontinuerligt stöd av arbets- eller projektledare. På så sätt ökar kunskapen om både arbetsuppgifter men också om arbetslivet generellt. En annan lärdom är att Leaderkontoret/projektägaren bör vara aktiv i urvalet av deltagarna. Det är också positivt om deltagarna får möjlighet att förbereda sig samt ge uttryck för vilken arbetsmarknadsinriktning de strävar efter.

3.3 För en mångkulturell landsbygd

Borlänge kommun med LRF

Projektet För en mångkulturell landsbygd har riktat sig till utrikesfödda män och kvinnor, inskrivna hos Borlänge kommuns Integrationsenhet, Försörjningsenhet och Arbetsförmedlingen. De fem deltagarna kom från Somalia, Irak, Kosova, Azerbajdzjan och Tjetjenien.

Projektets syfte var att öka mångfalden på landsbygden, att väcka intresse hos utrikesfödda att bo på landsbygden och att bidra till att säkra arbetskraftsbehovet inom den gröna sektorn. Projektet bestod av utbildning och praktik.

Utbildningsdelen genomfördes i Borlänge under två terminer från november 2010 till maj 2011. För att genomföra projektet togs kontakt, via LRF lokalt, med fem lantbrukare som tog emot deltagarna som praktikanter. Innan projektstart togs kontakt med Vuxenutbildningen (examinator med rätt att sätta gymnasiebetyg) och LRF om förslag till utbildningens innehåll. Målsättning och utbildningens innehåll togs fram och inriktades på att höja deltagarnas kompetens och anställningsbarhet inom den gröna sektorn. Undervisningen genomfördes därefter individuellt och i grupp samt varierades med ett antal studiebesök och externa föreläsare. Som hjälp vid utbildningen anlätades ett utbildningsföretag.

Efter varje kurs genomfördes studiebesök eller föreläsningar med externa gäster för att ge möjlighet till vidare information och fördjupning. Målet var att variera innehållet samt att komma ifrån det traditionella sättet att organisera utbildning, som kanske inte passar alla. Individuella studieplaner upprättades tillsammans med varje deltagare.

Praktiken pågick kontinuerligt under hela utbildningen, likaså studiebesök inom naturbrukets olika branscher. Som avslutning på utbildningsdelen genomfördes utvecklingssamtal med samtliga deltagare för att följa upp uppsatta mål. Språkkunskaperna varierade mycket och därför anställde projektet en studiehandledare som stöd i undervisningen. Projektet styrdes genom en projektgrupp samt genom vägledning av en referensgrupp.

Resultat

Av de fem deltagarna har en deltagare startat ett företag och planerar att starta ett halalslakteri. En har haft timvikariat på den gård som han praktiserade på och planerar att arrendera mark och odla själv. En tredje person planerar att sätta igång med osttillverkning, en fjärde har bytt inriktning och blivit bussförare, något han förmodligen inte skulle ha gjort om han inte varit deltagare i projektet. En deltagare läser nu på gymnasienivå och avser fortsätta studierna på Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) för att därefter åka tillbaka till Somalia inom ramen för ett biståndsprojekt. Flertalet av gårdsägarna upplevde att praktikanterna hade det engagemang som krävs för att arbeta i de gröna näringarna.

Borlänge kommun har anställt en företagsentreprenör och en coach för att arbeta med och hjälpa utrikesfödda att starta eget. Erfarenheterna från detta projekt avses föras in i den ordinarie verksamheten och konceptet har föreslagits som metod även i andra branscher.

Projektets ekonomi

Projektets kostnad uppgick till 475 000 kronor och finansierades av landsbygdsprogrammet. Gårdsägarna fick 100 kronor per timme för att ta emot praktikanter. Deltagarna fick aktivitetsstöd från Arbetsförmedlingen. Någon fick även studiebidrag från Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Lärdomar

Rekryteringen av personer som matchade lantbrukarnas förväntningar och behov var tidskrävande men viktig för framgång i projektet. Ett krav var goda kunskaper i svenska språket vilket begränsade möjliga deltagare. En komplikation var kommunikationerna till arbetsplatserna eftersom hälften av deltagarna saknade körkort. Kulturella skillnader uppmärksammades och hantades, och utgjorde en del i att skapa ömsesidig förståelse. Det visade sig vara en fördel att börja med ett mindre projekt för att nå kunskap och sedan växla upp.

3.4 Öppna gränser

Lantmäteriet, Skogsstyrelsen, Borlänge kommun och Arbetsförmedlingen

Projektet initierades av att en handläggare i arbetsmarknadsfrågor vid integrationsenheten i Borlänge, via Arbetsförmedlingen, fick vetskap om att Skogsstyrelsen sökte skogsröjare. Handläggaren tog kontakt med Skogsstyrelsen och ett gemensamt pilotprojekt med utbildning av fem deltagare med somalisk bakgrund genomfördes 2009. I partnerskapet för omarronderingsfrågor i Dalarna fördes diskussioner om bemanning till arbetslagen. Projektet Öppna gränser började därefter planeras. Förutom det rent konkreta röjningsuppdraget var syftet:

- Att genom myndighetssamverkan ta ett samhällsansvar för personer som står långt från arbetsmarknaden.
- Att öka antalet förvärvsarbetande individer inom skogsnäringen med flyktningbakgrund och andra utrikesfödda.
- Att erbjuda en för elever och skogsnäringen adekvat och anpassad utbildning, vilken ska förbättra elevernas förutsättningar att nå anställning alternativt till fortsatta studier på gymnasial nivå.
- Att erbjuda skogsföretagen arbetskraft som uppfyller de krav som ställs i branschen.

Projektet genomfördes i två steg från mars till november under 2011. Det första steget utgjordes av utbildning på heltid. I utbildningen ingick övergripande kunskaper om skog och natur, Skogs-

styrelsen, arbetsmiljö och andra arbetsrelaterade frågor samt praktisk utbildning. Det andra steget av projektet utgjordes av en anställning på Skogsstyrelsen som genomförde projektet på uppdrag av Lantmäteriet. I projektet höggs omkring 90 mil gräns i Leksandstrakten. Sexton arbetslag, s.k. mätlag, bildades. Inom varje mätlag fanns en mätledare, en hantlangare samt en huggare/röjare. Mätledaren var ansvarig för gruppen. Varje mätlag tilldelades områden att verka inom. Mätledarna kom från mättekniska skolor och var i huvudsak svenskfödda ungdomar.

Resultat

En majoritet av de 26 utrikesfödda deltagarna har efter projektet fått anställning och av dessa finns flertalet kvar i skogsbranschen. Eftersom flera av anställningarna är säsongsbetonade finns möjlighet att få a-kassa i stället för försörjningsstöd under den period då inget jobb erbjuds. Personliga kontakter har skapats med ett antal entreprenadföretag och ett av dessa har valt att anställa fem somalier för skogsvårdsröjning. Lantmäteriet har anställt sex av deltagarna för säsongsarbete. Skogsstyrelsen har anställt tre personer för vård av fornminnen. Ett nytt projekt, Öppna gränser 2, genomfördes på motsvarande sätt 2012 med 13 nya deltagare som har utbildats och anställts av Lantmäteriet för omarronderingsarbete i Dala Floda.

Projektets ekonomi

Steg 1 av projektet uppgick till totalt ca 800 000 kronor, varav Borlänge kommun stod för 500 000 kronor och Skogsstyrelsen för resten. Kursdeltagarnas ersättning kom huvudsakligen från introduktionsersättning eller försörjningsstöd. Arbetsförmedlingen betalade aktivitetsstöd och Länstrafiken finansierade kommunikationer såsom busskort. Kostnaderna i steg 2 bedömdes till ca 2,5 miljoner kronor och finansierades dels genom att Lantmäteriet betalade 175 kronor per timme till Skogsstyrelsen som anställt projektdeltagarna, dels genom att alla som blev anställda erhöll anställningsstöd med minst 50 procent av lönekostnaden från Arbetsförmedlingen. I det första projektet anställdes samtliga deltagare av Skogsstyrelsen efter genomförd utbildning, vilket innebar att kommunens kostnader för försörjning minskade.

Lärdomar

Några av de lärdomar som projektet nämner i sin slutrapport är:

- Matchningen, dvs. att finna rätt deltagare till rätt arbetsuppgift är viktig.
- Projektet bidrog till attitydförändringar hos personal vid såväl Skogsstyrelsen och Lantmäteriet som hos utrikesfödda deltagare. Man såg varandra som kollegor och inte som ”svensk respektive invandrare”.
- Språkförbistringar uppstår lätt. Tolk är viktigt, särskilt i början så att det inte råder någon tveksamhet om vad alla måste känna till och om vilka förväntningar som finns.

3.5 Grön integration

Föreningen Macken i Växjö med Ingelstadgymnasiet

Under 2011 förlade den ekonomiska föreningen Macken i Växjö en sju månaders introduktionskurs i svenskt lantbruk, skogsbruk och trädgårdsodling för vuxna utrikesfödda till Ingelstadgymnasiet. Idén var att ge intresserade personer med utländsk bakgrund en introduktion till de gröna näringarna.

Det övergripande syftet med projektet var att främja arbete och boende på landsbygden för personer med utländsk bakgrund. Projektet syftade till att ta tillvara den kompetens, erfarenhet och intresse för de gröna näringarna som finns hos målgruppen. Genom projektet skulle delta-

garna få hjälp att se möjligheterna att starta egna företag på landsbygden eller att hitta arbete inom den gröna sektorn.

Kursdeltagarna läste teoretiska ämnen, lärde sig att mjölka, köra traktor, odla grönsaker samt tog körkort för röjsåg. Utbildningen omfattade sju månader. Under 20 veckor var man ute på praktik två dagar i veckan och var på skolan tre dagar i veckan. Lärarna hade kontakt med deltagarna under hela praktiktiden. Det var två praktikperioder om vardera 10 veckor på två olika företag. Genom att praktiken omfattade 20 veckor fick eleverna delta i olika typer av arbete under en stor del av växtodlingssäsongen och början av stallperioden på hösten.

Resultat

I juni månad 2012, cirka sju månader efter kursens avslut, konstaterades att av de åtta eleverna hade två fått mer långvariga nystartsjobb hos tidigare praktikvärdar. En fick ett kortvarigt kommunalt jobb att sätta upp fårstängsel. En hade praktikplats under säsongen i en stadsnära trädgårdsodling på Macken. En deltagare fick jobb inom restaurangsektorn, två fortsatte med SFI-studier och ytterligare en praktiserade hos föreningen Macken. Dessutom hade två av eleverna deltagit i skogsplantering några veckor under våren. Både Arbetsförmedlingen och kommunen gav stöd till nystartsjobben.

Projektets ekonomi

Ett projektstöd från landsbygdsprogrammet på 350 000 kronor beviljades, vilket utgjorde 50 procent av projektets kostnader. Resterande 350 000 kronor kom från regionala tillväxtmedel. Detta täckte projektledarens och lärarnas lön, lokalkostnader, utbildningsmaterial etc. Eleverna hade ersättning från Arbetsförmedlingen eller kommunen i form av försörjningsstöd, introduktionsersättning och aktivitetsersättning.

Lärdomar

- Rekrytering av deltagare tar tid. Det tog tid att nå ut med information om kursen till både handläggare och elever.
- Intervjuer är viktiga för att identifiera intresse och motiverade deltagare.
- Språkkunskaper är betydelsefulla.
- Engagemang från projektledningen krävs efter det att kursen är slut för att hitta jobb till deltagarna.
- Potentiella arbetsgivare behöver få information om vilka ersättningar och stöd som finns för att underlätta att anställa.
- Hänsyn måste tas till religion där flexibla lösningar behövs för att hantera arbetstiden, t.ex. med lediga eftermiddagar för fredagsbön och ledighet/semester i anslutning till ramadan.

3.6 Grön plattform – Innovation landsbygd

”Open Eye” i Uppsala, Uppsala kommun, Arbetsförmedlingen och LRF

Utgångspunkten för projektet var dels behovet att hitta nya grödor som skulle kunna odlas i Sverige, grödor som vi annars importerar, dels att ta tillvara på kompetensen hos utrikesfödda. Många av de nyanlända till Sverige har sin bakgrund på landsbygden och skulle kunna bo och verka där. En förstudie genomfördes med stöd av Jordbruksverket. Uppsala kommun visade stort intresse och var drivande i att skapa rätt förutsättningar för projektet.

Sju agronomer med bakgrund från Etiopien, Iran, Japan, Egypten, Palestina, Indien och Peru, med erfarenhet av odling, forskning och utveckling samt försäljning, engagerades i projektet. Åldern på deltagarna varierade mellan 25 till 50 år. Fyra av deltagarna var kvinnor och tre var män.

Som samarbetspart tillsattes en grupp av verksamhetsrepresentanter från fem gårdar med lite olika inriktningar, intressen och förutsättningar, och som även hade en bra geografisk spridning i länet. Under fyra månader gjorde agronomteamet marknadsstudier och letade information om grödor och livsmedel och besökte gårdarna för att inhämta mer kunskap om förutsättningar för odling i Sverige. För att få praktisk erfarenhet provodlades ett 20-tal grödor på olika gårdar. På så sätt skapades ett gott samarbete mellan teamet och gårdarna.

I detta projekt användes två coacher med metodkunskap och mångårig erfarenhet av landsbygds-utvecklingsfrågor samt av att driva innovationsteam inom olika sakområden.

Projekt Innovation landsbygd genomfördes först som ett pilotprojekt mellan april 2011 fram till januari 2012, och som ett förlängt projekt t.o.m. maj 2012.

Resultat

Målet var att hitta importerad gröda eller livsmedel som kan odlas lokalt i Sverige. Teamet hittade flera sådana möjligheter och tog fram odlingsplaner för de samverkande gårdarna för totalt 30–40 grödor. Exempel på grödor är okra, durra, adzukibönor och asiatiska bladgrönsaker.

Projektet har sammanfattat sitt resultat så här:

- Provodling av ca 20 för svenska förhållanden nya grödor genomfördes.
- Odlingsplaner togs fram för nästföljande säsong för fem gårdar med totalt 30–40 olika grödor som har marknad och potential att odlas lokalt i stället för att importeras.
- Ett utkast till affärsidé om försäljning av lokalt odlade grödor på en gård nära Uppsala togs fram.
- En ansökan till ett forskningsprojekt togs fram i samarbete med SLU/JTI (Institutet för jordbruks- och miljöteknik) som berör minst två av projektets deltagare.
- En projektdeltagare har fått tillsvidareanställning på heltid i ett lokalt landsbygdsföretag.
- De deltagande lantbrukarna fick ett intresse för grödor inom olika matkulturer och vill fortsätta med föreslagna odlingsplaner, dessutom vill fler lantbrukare delta.
- Distributörer samt butiker i Uppsala och Stockholm vill ha kvalitetsprover på det som kan odlas kommande år.
- I teamet finns dels deltagare som fått förbättrad insikt i vad de vill söka vidare till i utbildningsväg, dels deltagare som visat intresse för hus med odlingsmark i Uppsala med omnejd.
- Arbetsförmedlingen har visat intresse för metoden.

Projektets ekonomi

Den totala kostnaden för projektet, inklusive förlängning, uppgick till ca 1,7 miljoner kronor, varav landsbygdsprogrammet stod för drygt 0,8 miljoner kronor. Övrig finansiering var från privat finansiering, från övrig offentlig medfinansiering från fyra kommuner i Uppsala län samt från Arbetsförmedlingen. I en beräkning i slutrapporten påpekas att den samhällsekonomiska vinsten

av att en person går från bidragstagande in i arbete på kort tid kan motsvara hela projektbudgeten.

Lärdomar

Projektet har gjort en omfattande dokumentation, tillika metodbeskrivning, som finns att ladda ner på [Jordbruksverkets hemsida](#).

Några exempel på lärdomar som projektets slutredovisning anger är:

- Det finns behov av kanaler och mötesplatser för utrikesfödda med kunskap relevant för svenska verksamheter.
- Aktörer/coacher med drivkraft och som vill genomföra förändringar är viktiga.
- Det är betydelsefullt att teamet deltar i planeringen för att skapa vi- och medbestämmandekänsla.
- Projekt ska ge nyanlända kontakter och lärdomar för att öka anställningsbarheten.
- Projekt ska ge direkt nytta för befintliga landsbygdsföretag och fokusera på utveckling för att stärka landsbygdens näringar.
- Nätverk och kontakter är viktiga för genomförandet och livet efter projektet, t.ex. med Arbetsförmedlingen, myndigheter, kommuner, branschorganisationer, föreningar och näringsliv.
- Det tar tid att få igång en gruppdynamik och att coacha mångfacetterade team. Även administration tar tid.

3.7 Grön plattform och Landsbygdsintroduktion

Hushållningssällskapet Nord med Grans Naturbruksgymnasium

Projektet Grön plattform genomförs under maj 2010–december 2013. Projektet landsbygdsintroduktion genomfördes under hösten 2011. Projekten har genomförts parallellt och knutit an till varandra.

Grundtanken med projektet Grön plattform är att matcha den kompetens och det intresse som finns hos utlandsfödda med den kompetens som efterfrågas hos landsbygdsföretag. Personer med utländsk bakgrund får genom projektet kontakt med landsbygdsföretagare. Praktik växlas med kompetensutveckling, nätverksbyggande och mentorskap. Projektet jobbar med blandade grupper av svenskfödda ungdomar och ungdomar med utländsk bakgrund, som samtliga står långt från arbetsmarknaden. Erfarenheterna som deltagarna får med sig ska skapa förutsättningar för att nå något av de tre övergripande målen som projektet vill uppnå: 1) Utbildning, antingen påbörja en ny utbildning eller konvertera en befintlig, 2) Starta ett eget företag inom de gröna näringarna eller 3) Få en anställning på ett befintligt landsbygdsföretag. Praktikperioden varierar mellan två till sex månader. Praktikplatserna har projektet främst fått fram via Hushållningssällskapets rådgivare och Arbetsförmedlingen. Under praktiktiden gör projektledaren besök på praktikplatserna för individuell uppföljning.

Hushållningssällskapet Nord har i samarbete med Grans Naturbruksskola även genomfört projektet Landsbygdsintroduktion. Efter introduktionen har deltagarna fått en god kunskap om den svenska landsbygden och dess näringar och kan gå vidare i andra utbildningar eller anställning. Introduktionen väckte även ett intresse hos deltagarna att efterfråga en fördjupningskurs. Introduktionen behandlade ämnen i ett brett spektrum från djurskötsel till traktorkörning med prak-

tiska inslag som en central del. Deltagarna fick testa motsvarande aktiviteter som de ordinarie eleverna på skolan har på sitt schema. Deltagarna fick också besöka gårdar i länet och Kalix Naturbruksgymnasium, där man har en inriktning mot skogsnäring.

Resultat

Totalt har ett 15-tal personer deltagit i och fått praktikplats genom Grön plattform. Sju personer har hittills fått anställning vid landsbygdsföretag. Två av dessa har haft en hög kompetensnivå med sig från sina respektive hemländer. En tredje person deltog först i projektet Landsbygdsintroduktion innan praktiken påbörjades, och var i det läget långt från arbetsmarknaden, mycket på grund av språkproblem. Ytterligare en fick anställning på ett annat företag efter praktiken tack vare den erfarenhet och de referenser han fick. Innan praktiken påbörjades hade ingen av dem varit i kontakt med något landsbygdsföretag. Projektet har även lett till att ytterligare tre arbetstillfällen skapats hos en grönsaksodlare. Ett mervärde i projektet har även varit den språkliga utvecklingen. Praktiskt arbete och behovet av att kommunicera i arbetet gav nyckeln. Ytterligare resultat är att ett flertal intresserade företag anmält sitt intresse för att ta emot praktikanter.

Landsbygdsintroduktionen har genomförts under 10 tillfällen på Grans naturbruksskola i Öjebyn utanför Piteå. Nio elever deltog. Två deltagare hade svensk bakgrund och de övriga var från Burma, Iran, Irak, Kina, Ryssland och Azerbajdzjan. Det gav ett mervärde med en grupp med både svenskfödda deltagare och personer med utländsk bakgrund, en del av de utrikesfödda påtalade att det var första gången sen de kom till Sverige som de fick svenska vänner. Deltagarna med utländsk bakgrund uppvisade dessutom en klar förbättring av det svenska språket vid introduktionens avslut. Introduktionen inspirerar deltagarna och väcker intresse, vilket är huvudsyftet.

Projektets ekonomi

Kostnaden för Grön plattform var totalt ca 2,3 miljoner kronor, varav projektstöd ca 1,8 miljoner kronor och övrig offentlig medfinansiering 0,55 miljoner kronor.

Kostnaden för Landsbygdsintroduktionen uppgick till 450 000 kronor och finansierades med enbart projektstöd. Dessutom tillkommer kostnader för deltagarnas aktivitetsersättning etc.

Lärdomar

Metoden med landsbygdsintroduktion och sedan en matchning mellan praktikanter och företag inklusive kompetensutveckling, nätverkande och mentorskap har visat sig fruktbar för att slussa utrikesfödda ut i arbetslivet. Metoden bygger på ett nära samarbete mellan flera viktiga etablerade aktörer. Genom att kommuner, Arbetsförmedling, länsstyrelser, SFI-undervisning, naturbruksgymnasium och Hushållningssällskap är engagerade skapas ett förtroende hos både praktikanter och företag.

Landsbygdsintroduktion kan i ett första steg ge grundläggande kunskaper om, samt intresse/inspiration för, lantbruk och landsbygd. I ett andra steg finns behov av fördjupad praktisk och teoretisk utbildning och först i steget därefter är deltagarna redo att gå vidare in i det etablerade utbildningssystemet eller till praktikplatser.

3.8 Grogrunden

Hvilan Utbildning, Åkarp

Naturbruksgymnasiet Hvilan i Åkarp mellan Malmö och Lund, med GRO (Gröna Näringens Riksorganisation) som huvudman, har ett nära samarbete med arbetsmarknaden och har genomfört flera utbildningar med målgruppen utrikesfödda med flyktingbakgrund och långtidsarbetslösa

utrikesfödda. Projektet Grogrunden startade i april 2004 och dess första fas avslutades i juni 2005. Projektet finansierades av EU:s Växtkraft Mål 3/ESF-rådet i Skåne och tre samverkande kommuner (Helsingborg, Landskrona och Lund). Projektets andra fas påbörjades i juni 2005 och avslutades i augusti 2006.

Syftet var att med hjälp av utbildning och praktik föra samman arbetslösa med flyktingbakgrund och andra utrikesfödda med enskilda arbetsgivare inom trädgårdsnäringen och närliggande branscher. Idén byggde på antagandet att trädgårdsnäringen är en bransch där det finns möjligheter för personer med relativt låga förkunskaper att få anställning. En anställning kan då i sin tur vara en språngbräda till andra jobb. De flesta jobben antas dock vara säsongsberoende.

Projektledaren stod under hela projekttiden för socialt stöd till deltagarna, individuell coachning, samhällsinformation och utveckling av deltagarnas sociala kompetens på arbetsmarknadsområdet. Utbildningen på Hvilan bestod av bransch- och nivåanpassad svenska samt samhällskunskap med lärare från Komvux. Kursplanen innehöll trädgårdsspecifika ämnen såsom frilandsodling, odling i växthus och plantskoleskötsel. I de utbildningar som genomförts har teori blandats med praktik.

Praktiken har genomförts i två omgångar. Höstpraktiken var av orienterande karaktär och våmpraktiken syftade till anställning. Hvilan, med goda kontakter med ett stort antal företag, tog ansvar för praktikplaceringarna. Genom ett aktivt praktikarbete och närhet mellan skola och praktikvärdar kunde deltagarna snabbt få det stöd de behövde för att klara praktiken, t.ex. om det var någon kunskap som saknades kunde skolan direkt ge extra utbildning inom just det området.

Resultat

Av 29 studerande i omgång två hade mer än 50 procent fått jobb några månader efter utbildningens slut.

År 2007 startades en ny kurs utan projektbidrag. Denna utbildning inkluderade också både utbildning och en individuell praktik. Fjorton elever började och 13 fullföljde utbildningen. Elva fick jobb och två har återvänt för fortsatta studier. Den utvärdering som gjordes efter projektets omgång två visar att kursen påtagligt förbättrat deltagarnas möjlighet till anställning.

Projektets ekonomi

Kostnaden för den kurs som Hvilan själva ansvarade för uppgick för Hvilans del till ca 40 000 kronor per utbildningsplats. Med 14 deltagare och 24 veckors utbildning innebär det en sammanlagd kostnad för kurserna på ca 560 000 kronor.

Lärdomar

Hvilans utbildning har i sina utbildningsprojekt identifierat ett antal lärdomar för att nå framgång:

- Projektledaren och lärarna är centrala för koordinering, samverkan och kontakter med kommuner, utbildningssamordnare och arbetsgivare. Projektledarens och lärarnas möjligheter att individanpassa deltagarnas utbildnings- och praktikbehov med arbetsgivarnas krav är en viktig framgångsfaktor. Projektledaren och lärarna är även viktiga som ett socialt stöd för att hjälpa deltagarna att lära sig villkoren både i arbetslivet och i samhället i övrigt.
- Trädgårdsnäringen erbjuder många skilda arbetsuppgifter. Utifrån en grundläggande baskunskap kan man skraddarsy utbildning och praktik beroende på deltagarnas tidigare kunskaper för att passa in i de behov som arbetsgivarna har. Det kan gälla allt från att jobba praktiskt med odling på plantskolor till att sköta gravar på kyrkogårdar eller köra gräsklippare på golfbanor.

- Bra och etablerad samverkan mellan aktörerna är viktig, samt erfarenhet och uppföljning från tidigare genomförd utbildning.
- Ett noga urval av motiverade och intresserade deltagare ger grund för bra resultat och ger möjlighet att erbjuda arbetsgivare rätt kompetens.

3.9 Hästnära jobb

Svensk Travsport med Arbetsförmedlingen, Wången respektive Axevalla travskolor

Såväl hästnäringen generellt som travsporten i synnerhet har en relativt stor omsättning på personal, särskilt inom hästskötaryrket. Hästnäringen har haft svårt att nå personer med annan etnisk bakgrund än svensk, i synnerhet personer med utomeuropeisk bakgrund. Syftet med projektet var att nå nya målgrupper och att bidra till en utvecklad arbetsmodell inom hästnäringen, med målsättningen att långsiktigt behålla kvalificerad arbetskraft samtidigt som man ger en ny grupp möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Målet är att på sikt skapa en attraktiva arbetsmarknad inom travsporten. Svensk Travsport vill också genom projektet ta ett större samhällsansvar.

I projektet Hästnära jobb, som är ett samarbete mellan Svensk Travsport och Arbetsförmedlingen, har deltagarna fått lära sig grundläggande arbetsuppgifter som förekommer i stallar och på travanläggningar. Den 14 veckor långa utbildningen, fyra veckor på utbildningsanläggning och 10 veckors praktik hos arbetsgivare, har bestått av en viss del hästhantering men inte fokuserat på hästskötsel och körning, vilket utförs av hästskötare med längre utbildning och erfarenhet. Utbildningen bestod av en inledande yrkeskompetensbedömning på två veckor. Yrkeskompetensbedömningen följdes av fyra veckors utbildning på Travsolan Wången respektive Axevalla Travskola. På Wången var det ungdomar från Stockholmstrakten som deltog och de fick senare praktikplats i Mälardalen. I Axevalla var det ungdomar från Västsverige och praktikplatserna fanns också i Västsverige.

Deltagarna har i första hand fått lära sig grundläggande sysslor och rutiner på en hästgård, som att fodra, mocka och ta in och ta ut hästar från hagar. De har också lärt sig att köra traktor och utföra vissa reparationer. Utbildningens upplägg var praktiskt och målet var att deltagarna skulle delta i och behärska alla grundläggande sysslor. Praktikperioden på gårdarna ansvarade skolorna för och det var också de som hittade praktikvärdarna och matchade praktikvärd med deltagare. Representanter ifrån skolorna följde också upp deltagarna under praktiken med jämna mellanrum.

Resultat

Av de åtta deltagarna i projektet har fyra gått vidare inom hästnäringen och fått anställning i de företag de hade sin praktik. Även bland de som inte fått anställning har intresse funnits att fortsätta inom hästnäringen. Orsaken till att fler inte fick anställning var dels att ekonomin inte fanns hos praktikvärdarna, samt i flera fall svaga språkkunskaper hos deltagarna, språkkunskaper som behövs av säkerhetsskäl. Anställningarna har till en början varit olika former av anställningsstöd, s.k. instegsjobb, vilka pågår under cirka ett års tid. De goda resultaten gör att man nu planerar att fortsätta med en ny utbildningsomgång, men denna gång breddat till hela hästnäringen. Ambitionen är också att bredda målgruppen och att få med de som inte har genomgått gymnasiet. Huvudman för det fortsatta arbetet blir Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS), som är en paraplyorganisation för hästnäringen.

Projektets ekonomi

Arbetsförmedlingen och Svensk Travsport finansierade projektet. Svensk Travsport finansierade projektledartjänsten med 175 000 kronor genom Hästnäringens Ungdomssatsning (HUS). Utbildningen kostade 27 000 kronor per person, vissa reskostnader samt boende för deltagarna tillkom och finansierades av Arbetsförmedlingen. Praktikvärdarna fick ett ekonomiskt stöd för en veckas yrkeskompetensbedömning före praktiken, 800 kronor per person och dag, dvs. 4 000 kronor totalt per praktikplats.

Lärdomar

För att få attraktiva arbetsplatser inom hästnäringen kan en del av de enklare arbetsuppgifterna avlastas hästskötarna, så dessa kan fokusera mer på skötsel och träning av hästarna. Enklare arbeten kan då utföras av personer med mindre erfarenhet och med lägre utbildningsnivå, som ett sätt att komma in på arbetsmarknaden. Den personliga kontakten med deltagarna har varit viktig. De som har jobbat i projektet finns nära hästnäringen, känner dem som har praktikplatser och har fått en personlig relation till deltagarna. Att hitta rätt praktikvärd till rätt deltagare är avgörande. Praktikvärdarna ska dels vara villiga att ta emot praktikanter och känna att de har tid, dels vara tillgängliga geografiskt för deltagarna, alternativt kunna erbjuda boende.

En annan lärdom är att körkort ökar anställningsbarheten i hästnäringen. Möjlighet finns från Arbetsförmedlingen att få tillgång till tolk. Detsamma gäller hjälp med yrkessvenska.

Kulturella skillnader var en utmaning i projektet. För att skapa en bättre förståelse och integration skulle man i en fortsatt utbildning kunna lägga en större del av utbildningen på information och erfarenhetsutbyte.

4. Framgångsfaktorer

De redovisade projekten har lyft fram flera lärdomar och framgångsfaktorer. Bra projekt är sådana som gett förbättrade möjligheter till anställning, lett till ökade kontaktytor mellan svenskfödda och utrikesfödda, samt medverkat till utökad kunskap och dialog mellan utrikesfödda och arbetsgivare i de gröna näringarna. Utgångspunkten för de lyckade projekten har varit att matcha de behov som finns på arbetsmarknaden i de gröna näringarna med de erfarenheter, yrkesskicklighet och intresse som identifierats bland projektdeltagarna. Projekten har haft flerfaldiga syften – att visa potentialen i de gröna näringarna som arbetsmarknad, att visa på landsbygdens möjligheter för jobb och boende samt att synliggöra potentialen hos utrikesfödda.

Projekten utgör exempel på hur arbetsmarknad, samhällets organisationer och individuellt välbefinnande och utveckling hänger ihop. De förhållanden som identifierats som gynnsamma i dessa projekt torde vara gynnsamma också i projekt i andra branscher eller områden. Det finns således generell kunskap att hämta och andra samhällsområden kan lära av erfarenheterna från dessa projekt.

Lokalt sammanhang och samarbete

Initiativen till projekten har i flertalet fall kommit från lokala nyckelaktörer som har identifierat erfarenheter, kunskap och intresse hos enskilda individer. Det har sedan blivit startskottet för en organisering av projekt kring utbildning och praktik. Detta ”bottom-up-förhållande” framhålls som betydelsefullt eftersom det initierar ett konkret möte mellan arbetsmarknadens behov och individernas kunskaper och intentioner.

Antalet deltagare i projekten har inte varit för många, vilket inneburit att deltagarna har fått överblick över ingående aktörer, deltagare såväl som arbetsgivare m.fl. Flexibilitet och individuell utformning är två nyckelbegrepp för framgång. Det mindre formatet ger en möjlighet till flexibilitet när något förändras och innebär även att deltagarna blir sedda. Samverkan mellan myndigheter och branscher förbättras när man arbetar med samma fråga men från skilda håll. Det kan gälla kommun, länsstyrelse och Arbetsförmedling liksom utbildningsorganisationer och branschorganisationer. Projekt som utgår från den lokala nivån kan leda till att samarbetet underlättas på grund av kortare beslutsvägar, lättare att ärenden hamnar rätt samt att aktörerna har god kännedom om varandra. Ett bra samarbete med och mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna framhålls som viktigt.

Matchning

En viktig del i flera av projekten är matchningsprocessen, där man strävat efter att finna motiverade och intresserade deltagare och matchat dessa med lämpliga praktikvärdar eller motsvarande. Intervjuer har i flera fall varit en metod för att finna personer med rätt inriktning och ambitioner, liksom lämpliga praktikplatser. Det noggranna urvalet har inneburit att utgångsläget varit gynnsamt med engagerade deltagare.

I matchningsprocessen ingår också att få kunskap om branschen och branschens behov. Då ökar förutsättningarna för att rätt individer hittar varandra, vilket gynnar utgången av projekten. Erfarenheter hos de utlandsfödda kan vara av både praktisk och teoretisk karaktär. I något projekt hänvisar deltagande till en gård de drivit i hemlandet. I ett annat har deltagarna erfarenheter av både odling, forskning och utveckling.

Blandning av teori och praktik

Anpassning av utbildningar så att befintlig kompetens tas tillvara och vidareutvecklas är en viktig faktor. Jordbruk, skogsbruk och trädgård är exempel på innehåll i genomförda utbildningar. I vissa fall har teoriutbildning för körkort ingått, liksom andra slags körkort (motorsåg, truck). Deltagarna har i flera projekt varit på olika nivåer vad gäller t.ex. språk och utbildning, men också avseende praktisk kunskap.

Att varva teori med praktik gör lärandeprocessen effektivare och håller motivationen uppe. Svårare moment och större utmaningar varvas med enklare inslag då deltagarna kan känna sig mer kompetenta. Praktik kan leda till anställning och förbättrar anställningsbarheten. Genom praktik kan deltagarna också få kunskap om förutsättningarna för att driva företag.

Språk och synliggörande av kompetens

Det finns en risk att individer med icke-svensk bakgrund inte har möjlighet att använda sin förvärvade kompetens, särskilt om det dessutom finns språkhinder, vilket kan leda till osynliggörande och undervärdering av befintliga kunskaper. Deltagarna i projekten har fått möjlighet att berätta om tidigare erfarenheter och förvärvad kunskap. Yrkeskicklighet har också synliggjorts under tiden i praktik.

Praktiken har utgjort en arena inte bara för kompetensutveckling utan också för att visa redan uppnådd kompetens. En slutsats gällande språk är att språkundervisning fyller dubbla syften, dels förbättras svenskan i vid mening, dels ökar språkundervisningen effekten av praktiken och möjligheterna till anställning genom att språkundervisningen anpassas till näringen.

Projektledning och coachning

En projektledning som får tid och möjlighet för noga urval av deltagare, kontakt med utbildnings- och praktikplatser samt koordinering mellan de olika aktörerna är en viktig förutsättning för framgång. Coachning och stöd i stort och smått från projektledare och lärare under projekt-tiden är också av stor betydelse för att deltagarna ska kunna genomföra sin utbildning på ett effektivt sätt och nå ett arbete. Att planera tid och resurser för dessa delar inom projekten visar sig vara framgångsrikt.

Projektmedarbetare med migrationserfarenheter

En faktor som påverkar projektets trovärdighet är om en eller flera projektmedarbetare är utrikesfödda. För deltagarna betyder det dels att man delar vissa erfarenheter med en projektmedarbetare, dels att dessa blir förebilder och goda exempel på hur man kan etablera sig på arbetsmarknaden.

Nätverkande

Projekt som ger deltagarna värdefulla nätverk är av betydelse för framtida etablering på arbetsmarknaden. Projekten bör därför skapa förutsättningar för nätverksbyggande. De företag som deltagarna träffar under projekt-tiden är viktiga, liksom branschorganisationer, föreningar, kommuner och myndigheter.

Befintliga sammanhang och integration

Det kan finnas en fördel i att projekt nyttjar befintliga verksamheter/projekt och strukturer vid genomförandet, t.ex. inom Leader eller andra organisationer samt givetvis praktik på "riktiga" företag. Möjligheter till givande möten ökar när man kommer in i befintliga sociala sammanhang och nätverk. Praktik på mindre gårdar och arbetsplatser utgör också viktiga arenor för integration. I flera fall har praktiken på mindre gårdar lett till anställning på samma gård, gårdarna fyller därmed flera funktioner.

Kunskap hos myndigheter om landsbygdens möjligheter

I flera projekt framförs att kunskapen om landsbygdens möjligheter och jobb inom de gröna näringarna generellt är låg vid vissa myndigheter. En konsekvens kan bli att myndighetspersoner inte uppmärksammar och förmedlar kunskap om landsbygden som boendemiljö och arbetsmarknad. Det kan bidra till att det skapas uppfattningar – bland tjänstemän såväl som bland utrikesfödda – om att möjligheter till arbete bara finns i urbana miljöer och att landsbygden betraktas som en plats för mellanlandning, inte som en plats för framtida etablering. Informationsinsatser härvidlag har gjorts exempelvis av Landsbygdsnätverkets arbetsgrupp för integration.

Målgruppens kunskap om landsbygdens behov och möjligheter

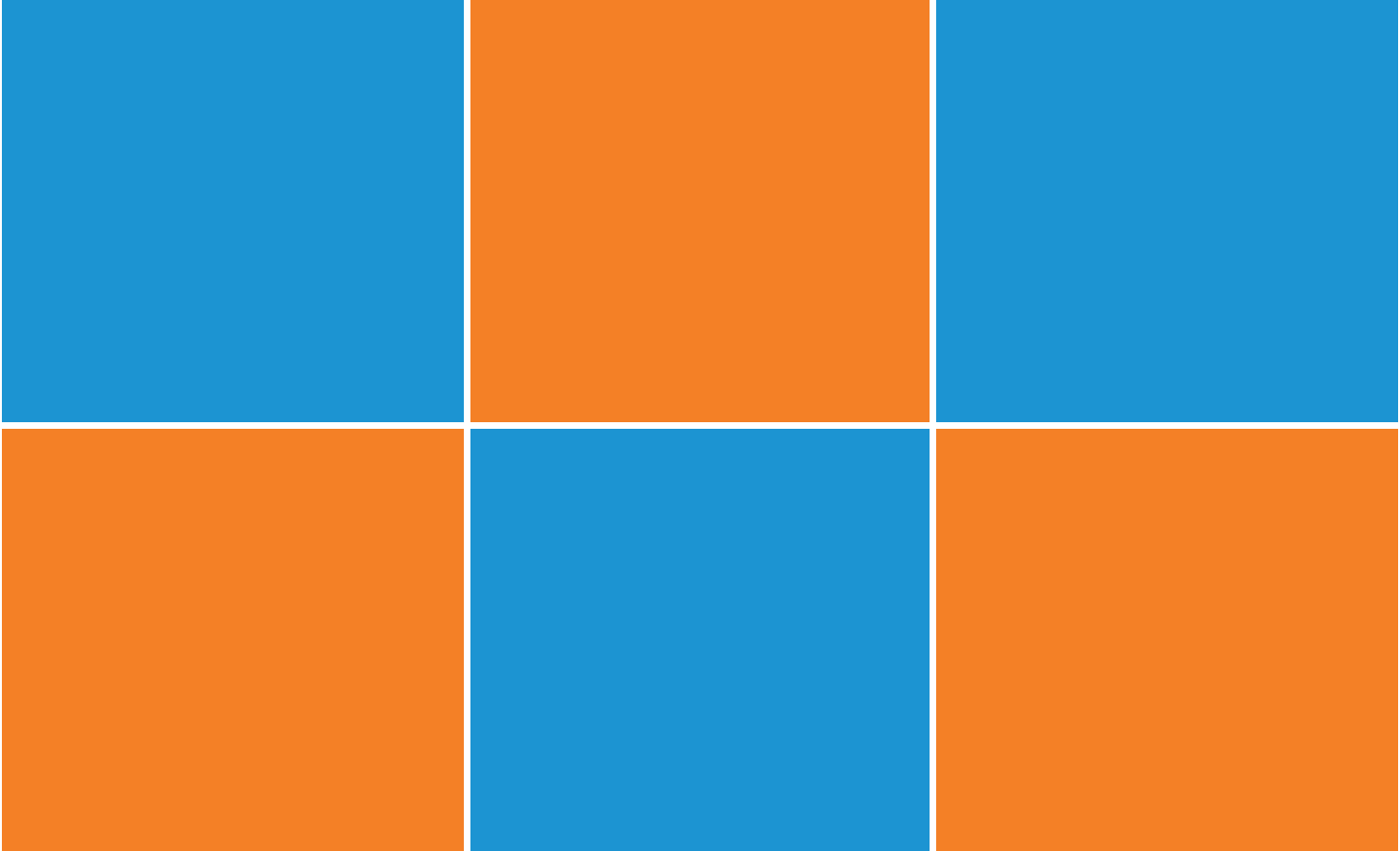
I de redovisade projekten har behoven av arbetskraft på landsbygden och i de gröna näringarna synliggjorts. Flera av jobben i de gröna näringarna finns utannonserade hos Arbetsförmedlingen och exempelvis på sajten www.gronajobb.se. Alla jobb är dock inte utannonserade men projektägare såsom Hushållningssällskapet, LRF och naturbruksskolorna etc. kan känna till dem. Andra jobb ”uppstår” i samband med att projektdeltagare utför sin praktik och då visar sig passa bra på en arbetsplats. Att synliggöra jobbmöjligheterna på landsbygden ökar attraktionskraften och intresset hos utrikesfödda och därmed möjligheterna för anställning.

Naturbruksgymnasierna

Flera av de redovisade projekten genomförs av eller i samarbete med naturbruksgymnasier. Dessa skolor utgör en resurs i integrationsarbetet och har möjlighet att ge både praktisk och teoretisk utbildning i en anpassad form.

Lärande som en dialog

Å ena sidan finns en okunskap om utlandsföddas kompetens och önskemål om såväl boendemiljö som arbetsinriktning. Generella antaganden om att personer med utländsk bakgrund vill bo i städer och att de inte har kompetens inom eller intresse för gröna näringar stämmer inte. Å andra sidan råder också okunskap om vad den svenska landsbygden innehåller, vilka möjligheter som finns vad gäller boende och arbete. I något projekt beskrivs detta som att landsbygden har ”dåligt rykte”. Projekten har medverkat till att förmedla kunskap om landsbygden. Lyckade projekt kännetecknas av ömsesidigt lärande. Det är inte bara individer med icke-svensk bakgrund som behöver inhämta kunskap, också arbetsförmedlare och jobbcoacher/lotsar och företagare/arbetsgivare behöver utvidga sitt kunskapsområde.

REGERINGSKANSLIET

Landsbyggsdepartementet

103 33 Stockholm

Produktion: Landsbyggsdepartementet
Tryck: Elanders, Juni 2013
Artikelnr.: L 2013.002
Omslagsfoton: Karin Borgenvall, Daniel Johansson